

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40

Ekim 2015

October 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TÜRKİYE'DEKİ YAĞMUR TÖRENLERİNDE SUYA SAÇI SUNMAYLA İLGİLİ UYGULAMALAR PRACTICES IN TURKEY REGARDING OFFERINGS TO WATER IN RITUALS FOR RAIN

Elif Şebnem DEMİRCİ*

Öz

Dünyanın yaratılışının ilk maddesi olan su, geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlayan halk için çok önemlidir. Modern tarım ve sulama tesislerinden yoksun, toprağa bağlı olarak hayatlarını daim ettiren halk, suya olan ihtiyaçlarını yağmur törenleriyle sağlamaktadır.

Eski toplumlar, gök hareketleri ile ilgili bilgileri olmadığı için yağmur yağışının sebebini Tanrı'nın öfkesi olarak düşünmüşler, yağmur yağdırmak için dini-sihri adetlere başvurmuşlardır.

Yağmur yağdırmak için doğa olaylarını değiştiren şamanların uyguladıkları pratikler aktif büyü örneğidir. Yağmur yağması için, "yada taşı" suya bırakılmaktadır. Yapılan bu uygulamalar su kültürünün doğmasına neden olmuştur. Eski Türklerde de uygulamalar diğer toplumlara benzemektedir. Onlar, her dağın, pınarın, gölün, ırmakların, ağaç ve kaynakların sahipleri olduğuna inanmışlardır.

Su iyeleri, su anaları ve su babaları, kutsal kabul edilmiş, sulara çeşitli saçılar sunulmuştur. Bu inanış da günümüze değişik şekillerde yansımıştır.

Yağmurla ilgili uygulamalardan biri olan yağmur dualarının kökeni İslâmiyetten önceye dayalı olsa da "dua" sözcüğü İslâmiyetin etkisiyle "yağmur" ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır.

Ülkemizde, yağmur yağması için yapılan uygulamalar, çocuklar ve yetişkinler tarafından olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Çocukların, yağmur yağması için dramatik gösteri niteliğinde olan uygulamalarında, su önemli bir unsurdur. Yetişkinler tarafından yağmur yağması için yapılan uygulamalarda, suya çeşitli saçılar sunulmuştur.

Bu çalışmada, ülkemizde yağmur yağdırma ile ilgili uygulamalarda suya sunulan saçılara değinilecek ve bu uygulamaların kökenleri hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: İnanış, Yağmur, Saçı, Yada Taşı.

Abstract

Water which is the first substance in the creation of the Earth, is very important for the people who earn their living by agriculture and farming. The people without the modern farming and irrigation facilities yet living off the land obtain their need for water with rain rituals.

Since the ancient societies didn't have any knowledge about the movements in the sky considered the reason for rain was due to the anger of God, and they applied to religious-magic customs.

The practices performed by the Shamans who alter natural events are examples of active magic. "Yada Taşı" was thrown into water to have rain. These practices led to emerge of a water culture. The practices in ancient Turks also resemble those of other societies. They believed all the mountains, wells, lakes, rivers, trees and springs have their masters.

Water masters, water mothers and water fathers were enshrined and various offerings were presented to waters. This belief have been reflected into today in various ways.

Although the origin of praying for rain dated back to pre-islamic periods, later the word "pray" began to be used together with "rain" with the influence of Islam.

The practices done in our country for rain are divided into two groups as those that are conducted by adults and those by the children. In praying for rain performed by children in the form of a drama, water is an important component. In practices performed by adults to obtain rain, various offerings are presented to water.

In this study, the offerings presented in our country to water to make it rain are going to be reviewed and information about the origins of these practices will be presented.

Keywords: Belief, Rain, Offerings, Yada Taşı.

Giriş

Gerçek olduğu toplum tarafından kabul edilmiş inanç olgusu insanların günlük yaşamını ve davranışını etkilemektedir. Boratav, inancı "kişice ya da toplumca, bir düşüncenin, bir olgunun, bir nesnenin, bir varlığın gerçek olduğunun kabul edilmesi" olarak tanımlar. (Boratav, 1999: 7)

Toplum tarafından gerçek olarak kabul edilen inanç, hayatın her evresinde insanların karşısına çıkmıştır. Bir toplumun diğerinden ayırt edilmesi inanç unsurlarıyla sağlanmaktadır. Çeşitli kültür öğelerini içinde barındıran bir milletin inanç unsurları da çeşitlilik göstermektedir.

Toplumun kültür yapısını oluşturan inanç, gelenek ve göreneklerin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Toplumun hayat tarzı inançların ortaya çıkmasını sağlamıştır. İnançın uygulanış şekli olarak

* Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

açıklanan "inanış", öğrenme yetisiyle şekillenen pratiklerin izahıdır. Anadolu'da çeşitli amaçlarla uygulanan pratikler belli bir inancın sonucunda ortaya çıkmış inanışlardır.

Doğa olayları içinde değerlendirebileceğimiz yağmur törenlerinin kökeni de inanış unsuruna dayanmaktadır. Başlangıçta doğanın gücüyle uygulanan pratikler, İslâmiyetin etkisiyle farklı bir işlev kazanmıştır.

Suya hayatın her evresinde ihtiyaç duyulmuştur. Geçimini toprağa bağlı olarak yaşayan halk için su çok önemlidir. Toprakta mahsul alabilmek ve hayvanların beslenebilmesi için suya ihtiyaç vardır. Tarım teknolojisinin gelişmediği yerlerde, halk suya olan ihtiyaçlarını yağmur törenleriyle sağlamaktadır.

Yağmur töreni için hem çocukların hem de yetişkinlerin yaptıkları pratikler, belli bir inanç çerçevesinde şekillenip, farklı yerlerde farklı şekillerde uygulanmaktadır. Bu uygulamalardan biri suya sunulan saçıdır.

Eski Türkler tarafından yaşamın her evresinde Tanrı'ya kurban sunulmuştur. Türk kültüründe sunulan kurbanlardan birisi kansız kurban olarak adlandırılmaktadır. "Kansız kurban "saçı" denir. Süt, kımız, içki ve diğer yiyecek ve içeceklerin kutlu yerlere serpilmesine "saçı" denir." (Eröz, 1980: 212)

Eski Türkler tabiat ruhlarının varlığına inanmış, onlara saçılar sunmuşlardır. Su iyisi, su anası, su babası tabiat ruhlarındandır. "Bunlar suyun-göllerin, denizlerin, büyük nehirlerin- en derin yerinde yaşarlar. Onlar suya yıkanmaya giren bazı insanları kendi yanlarına çekip alırlar." (Atnur, 2002: 823)

Saçı sunma ile gelecekte beklenen lütuf ve mutluluğun gerçekleşeceğine inanılmaktadır. Altay Türkleri, ilkbaharda davaların ve kısrakların ilk sağılan sütü ile bulguru karıştırıp lapa yapıp, Yayık'a saçılar sunarlar. (Gönüllü, 1986: 9) Bu şekilde, beklentilerinin karşılanacağını düşünmüşlerdir.

Bu beklentilerden biri olan suya ulaşmak için de çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Doğayla iç içe yaşayan insanlar yaşamlarını daim ettirebilmek için gerekli olan suya ihtiyaç duyduklarında dini-sihri adetlere başvurmuşlardır. Yağmur yağdırmak için doğa olaylarını değiştiren şamanların uyguladıkları pratikler aktif büyü örneğidir. "Doğa olaylarını etkileyerek iradesi altına almaya yönelik ve saldırgan bir özellik taşıyan büyüye aktif büyü denmektedir." (Örnek, 1988: 146)

İhtiyacı olan suyu sağlayabilmek için büyüye başvuran şamanların uyguladıkları pratikler, günümüze değişik şekillerde yansımıştır.

I. Yetişkinlerle İlgili Uygulamalar

İnsan Kafatasını Suya Atma

Türkiye'deki yağmur törenlerinde mezardan çıkartılan insan kafatasının suya atıldığı takdirde yağmur yağacağına inanılmaktadır. Bu uygulama, farklı kültürlerde farklı şekillerde de görülmektedir.

Güney Afrika'da soyun yaşlı akrabası öldüğünde şölen düzenlenir. Gövde çürüyünce soyun yaşlıları mezarı tekrar açarlar, kafatasını alarak köye götürürler. Kafatası temizlenir, kırmızıya boyandıktan sonra öteki akrabaların kafataslarının yanına kaldırılır. Kafatası, ekim ve hasat zamanında, yağmur duasına çıktığında, köyün bütün olaylarında yer almaktadır. (Campbell, 2006: 147) İnsan kafatası ile yapılan uygulamaların menşei şamanizme dayanmaktadır.

Şamanlarda, kutsal ruhlardan yardım ve iyilik ummak için kesilen kafa, asa olarak kullanılır. Genç şamanın kafasının Yakutların ilk şamanı olan An Arğıl'ın oğlu Kün Kegiş oyun tarafından kesildiği ve Kün Kegiş oyun'un kafayı elindeki uzun asaya koyarak bütün dünyayı seyrettirdiğine inanılmaktadır. (Murat Nuhoglu, 1996: 136-137)

Yağmur yağdırmak için kafatası kullanılarak Allah'tan merhamet istenmesi, şamanların kutsal ruhlardan yardım istemek için kafatası kullanmasını çağrıştırmaktadır.

"Hitay Devletinin Çince resmi tarihinin bir yerinde, bir çadır içine saklanmış bir insan kafatası ile bir domuz başının büyü için kullanıldığı kaydedilir. Çin kaynakları bu kafataslarına, beyaz atla boz öküz kurban edildiğini yazarlar. Bu adet XIII-XIV. Asırlardaki Moğol çağında yaşamıştı. Sihirbazlar, kafatası elde etmek için mezarları açarak ölü kafalarını almış ve bu suretle bir kafatası hırsızlığı ortaya çıkmıştı." (Ögel, 2010: 557)

Mezardan çıkarılarak üzerine dua yazılan kafatası geçmişin izlerini taşımaktadır. Eskiden sihirbazların mezarları açarak çıkardıkları ölü kafaları büyü amaçlı kullanılırken günümüzde yağmur yağdırma amacıyla kullanılmaktadır. Araç aynı olmasına rağmen işlev değişmiştir.

İnsan kafatasının mezardan çıkarılarak suya atılması menkıbelerde de karşımıza çıkmaktadır. Harput ve etrafında uzun süre yağmur yağmaması üzerine kıtlık yaşanabileceği düşüncesiyle yağmur duasına çıkılsa da yağmur yağmamıştır. Bu sırada Selvi Nine rüyasında, Arap Baba'nın başını kesip bir dereye atarsa yağmur yağacağını görür. Kuraklık karşısında çaresiz kalan halk Selvi Nine'ye denileni yapması konusunda baskı yapınca Selvi Nine Arap Baba'nın başını kesip dereye atar. Bunun üzerine yağmurlar başlamıştır ancak dinmeyince felakete dönüşür. Daha sonra Selvi Nine rüyasında, kesilen başı yerine koyarsa yağmurun dinceğini görür. Ertesi sabah hemen dere kenarına gidip kesik başı bulunduğu yerden alarak sandukaya geri koyar. Ardından yağmurlar diner. (Yavuz, 2005: 56)

At Kafasını Suya Atma

Yağmur yağması için yapılan bir uygulamada, at kafasına dua okunarak suya bırakılmaktadır. Türklerin hayatında at, her zaman önemli bir yer tutmuştur.

“Türkler ilk ve orta çağlarda, göçebe medeniyetinde, etinden, sütünden, kılından, yük taşımasından ve hususiyile savaşlarda binilmesinden ettiği istifade dışında, onu destan, masal ve hikâyelerde yarattıkları kahramanların en yakını, ana ve babası telâkki eder.” (Elçin, 1997: 525)

Şükrü Elçin, atların doğuşları ile ilgili tasnif yaparken sudan çıkan atları da bu sınıflandırmaya dahil eder. (Elçin, 1997: 502-506) Sudan çıktığına inanılan at, yağmur törenlerinde suya sunulan saçı niteliğindedir.

Safranbolu'nun Bulak köyünde, kuru bir at kafatasına da yağmur duası yazılıp “türbe” altındaki çaya asılırdı. Bu kafatası bazen aynı suya atılırdı. (Barlas, 2004: 73) Ata atfedilen kutsiyetten dolayı at kafasının suya atılarak, mübarek olduğuna inanılan yağmurun yağacağı düşünülmektedir.

Eşek Başı Yıkama

Eşeğin yağmur yağışıyla bağdaştırılması mitolojik kökenli olmasıyla ilgilidir. Eşek, Yunan-Roma mitolojisinde Priapus'un sembolü olarak kabul edilmektedir. Priapus, “Yunan mitolojisinde çiftlik hayvanları, meyve bahçeleri ve erkek cinsel organının koruyucusu olan bereket tanrısının adı olup, Dionysos ile Apharodite'nin oğlu olduğuna inanılmaktadır.” (Öztürk, 2009: 805)

Yağmur, bolluk ve bereketin sembolüdür. Mitolojide, eşeğin bereket tanrısının simgesi olması, yağmur törenlerinde onunla ilgili uygulamaların menşeiini açıklamaktadır.

Anadolu'da yağmur yağması için eşekbaşı yıkarlar. İnanışa göre eşeğin başını yıkadın mı yağmur yağmaktadır. (Başar, 1972: 208) Eşekle ilgili bu uygulama suya sunulan saçıyı hatırlatmaktadır.

Köpek Kafasını Suya Atma

Yağmur yağması için yapılan bir uygulamada, dua okunan köpek kafatası suya bırakılmaktadır. Köpek, bazı inanışlara göre kutsal kabul edilmektedir. Köpek kafatasına bir şey yazıp suya atıldığında, bununla yağmur yağacağına itikat edilmektedir. (İnan, 1930: 15)

“Mitoloji ve efsanelerde köpek kimi zaman “Barak” olarak geçmektedir. Barak adı verilen tüyleri çok ve uzun bu köpeği Sümerler kutsal olarak kabul etmişlerdir. Bu köpek çok hızlı koşar ve avı iyi yakalar. Şamanlar da Barak'a binerek göklere çıkarlardı.” (Mollaibrahimoğlu, 2008: 20)

Yağmur törenlerinde kullanılan hayvanların çoğu şamanizmle bağlantılıdır. Türkiye'de köpek kafasının su ile olan bağlantısı Çin'de farklı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. “Kuzey Çin'de, kötü ruhları ısırması ve onları kovalamaları için 5. ayın 5. gününde kutlanan bayramda, kâğıttan köpekler suya atılırdı.” (Eberhard, 2000: 182-183)

Köpeğin suya atılarak kötü ruhları engelleyeceği inancı ile yağmur törenlerinde kuraklığın gitmesi ve yağmurun, bereketin gelmesi için köpek kafasının suya bırakılmasındaki amaç benzerdir.

Koyun Kafasını Suya Atma

Yağmur törenlerinde koyun ile ilgili uygulamalara çok sık rastlamaktayız. Yetişkinler tarafından gerçekleştirilen yağmur duaları esnasında koyun ve kuzular birbirinden ayrı tutulmaktadır. Koyun ve kuzuların meletilmesiyle Allah'ın merhamet edip yağmur yağdıracağına inanılmaktadır.

Şamanizm'de koyun, gök tanrı, ata ruhları ya da kötü ruhlardan korunmak için kurban edilen kutsal bir hayvandır. (Korkmaz, 2008: 101) Türkiye'deki yağmur törenlerinde kutsal kabul edilen koyunun kafası suya atıldığında yağmur yağacağına inanılmaktadır.

Herhangi bir koyun kafasına dua yazılıp kafa suya atılır. Bu şekilde yağmur yağdığı tecrübe edilmiştir. Dua sırasında veya dua günü yağmur yağarsa duanın kabul edildiğine, aksi halde duanın kabul olmadığına inanılır. (Candan, 1961: 2342)

Kurbağa Islatma

Yağmur törenlerinde taklit esas unsur olduğu için kurbağa tercih edilmektedir. Bir kurbağa yakalanır, özel şekilde yapılan bir don giydirilir. Bu hali ile bir çalıya asılır. Ertesi sabah ölmüş olsun veya diri kalsın donlu hali ile suya atılırsa yağmur yağar. (Başar, 1972: 208) Bu şekilde, kurbağanın suya ihtiyaç duyduğu gibi insanların da yağmura ihtiyaç duyduğu temsil edilmektedir.

Su, yağmur gibi tabiat nimetleri ile bağlı olarak mukaddesleştirilen efsanevi kurbağa tipi yavaş yavaş verimlilik ve bereket sembolüne dönüşmüştür. (Corayev, 2000: 111)

Kurbağalar ile ilgili yapılan araştırmalar, onların çiftleşmesi ve yumurtlaması ile bağırması arasında bir ilgi olduğunu göstermiş aynı zamanda yağmurlu havalarla da bağlantılı olduğu belirtilmiştir. (Başgöz, 1986: 19)

Yağmur törenlerinde kullanılan kurbağa ilkel dönemlerde totem olarak kabul edilmektedir.

“Kurbağa, çok eskiden beri tarımla uğraşan Çin ve Hindistan gibi memleketlerde yağmur tanrısı olarak tanınıyor. Çinliler ya gerçek kurbağaya yahut tapınaklara konan kurbağa temsillerine tapınıyorlardı.” (Başgöz, 1986: 18)

Birden Fazla Eşli Kimselerin Ayakkabılarını Islatma

Yağmur yağması için birden fazla eşli kimsenin ayakkabısı ıslatılmaktadır. Buradaki ayakkabı semboldür. Suya giren çok eşli adamı temsil etmektedir.

“Bu özellik büsbütün yağmur yağmasını hızlandırıcı bir rol oynamaktadır. Çünkü çok karılı kimsenin çocuk ve bilhassa fazla çocuk yapabilme imkânı vardır. Suya böyle bereketli bir insanın atılması yağmur duası bakımından çok önemli olmaktadır.” (Acıpayamlı, 1964: 231)

Yağmur yağması için gerçekleştirilen uygulamaların genelinde bereketi temsil eden unsurlar kullanılmaktadır.

Yeni Evlileri Suya Atma

Yağmur yağması için birden fazla eşli kimselerin ayakkabıları ıslatıldığı gibi yeni evli çiftler de su ile ıslatılmaktadır.

Yeni evli çiftler çocuk sahibi olabilme özelliğinden dolayı suya atılmaktadır. Doğacak olan çocuk bereket demektir, yağmur da gökten gelen bir rahmettir. Suya, bolluk ve bereketin sembolü olan yeni evli bir çift hediye sunulursa, buna karşılık yağmurun yağacağı düşünülmektedir. Niğde'nin Azatlı Kasabası'nda yeni evli çiftler ıslatılır. (Polat, 2007: 280)

Okunmuş Taşı Suya Atma

Türkiye'deki yağmur törenlerinin çoğunda dere kenarlarından toplanan taşların, okunan dualar sonrasında suya bırakıldığını görmekteyiz. Eski Türklerde yağmur yağdırmak için uygulanan pratiklerden biri “yada taşı”nın suya bırakılmasıdır. Yada taşının menşei hakkında farklı bilgiler vardır. Yada taşıyla ilgili ilk bilgilere Çin kaynaklarında rastlamaktayız. Burada Türklerin büyük atalarının So sülalesinden olduğu ve yetmiş kardeşten birincisi olan Nişibu'nun yağmur yağdırma gibi tabiatüstü özelliklerinden bahsedilmektedir. (İnan, 2006: 160)

“Yağmur taşları su dolu bir kab içine atılıyor. Yağmur yağdıracak kimse suya girerek taşı ağzına alıp ellerini sallıyor. Yağmur taşı suda ıslatıldıktan sonra asılı bırakılıyor.” (Başar, 1972: 210)

Yağmur yağması için gerçekleştirilen uygulamalardan biri olan yada taşı, günümüze farklı bir kullanım şekliyle yansımıştır. Toplanan küçük taşlar, üzerlerine dua okunduktan sonra suya bırakılmaktadır. Yada taşının su ile ilgili olan bağlantısı günümüzde toplanan taşların suya bırakılması ile devam etmektedir.

Yağmur yağdırmak için yada taşının tercih edilmesi bu taşa atfedilen kutsiyet özelliğinden kaynaklanmaktadır. Yada taşının yanı sıra yağmur yağdırmak için yetişkinler tarafından toplanıp dua okunarak suya bırakılan taşlar da dualar vasıtası ile kutsal kabul edilmektedir.

Toplanan taşlar okunarak torbalara doldurulur ve suya bırakılır. Bu taşların miktarı sabit değildir, değişkendir. “Yağmur duası için toplanan taşların miktarı, değişik şekillerde ifade edilmektedir. Genellikle kırk, kırk bin, yetmiş bin gibi sayılar verilmektedir. Toplanan taşları suya koymak için üç kişi vazife almakta ve üç gün içinde yağmur yağacağına inanılmaktadır. Bu durumda 3, 40, 70 veya 40.000, 70.000 gibi belirli mitolojik ve efsanevi motifleri ifade eden sayıların verilmesi de dikkat çekicidir.” (Buran, 1989: 69)

Törende kullanılmak üzere toplanan taşlar, suya bırakılmadan önce farklı bir uygulama şekli olarak dil ile ıslatılmaktadır. Samsun'un Demirci köyünde hem köylülerin hem de yakın civardaki köylerden gelenlerin katılımıyla uygulanacak olan tören için bir hafta öncesinden kırk bir bin adet taş toplanır. Taşlara okunan ayetten sonra her taş dil ile ıslatılmaktadır. (Şişman, 2003: 87) Taşların dil ile ıslatılmasıyla sağlanan ıslaklık, yağmuru çağrıştırmaktadır.

Yağmur yağdırmak için toplanan taşların suya bırakılma nedeni aslında su iyesine sunulan saç niteliğindedir. Yapılan bu uygulama ile yağmur yağacağına inanılır.

II. Çocuklarla İlgili Uygulamalar

Yetişkinler tarafından uygulanan yağmur törenlerinin yanı sıra çocukların da gerçekleştirdiği yağmur törenleri vardır. Bu törenlerde, çocukların suyla ıslatılması suya sunulan saç niteliğindedir.

Yetişkinlerin yaptığı yağmur duaları dini bir özellik taşısa da çocukların uyguladığı yağmur törenleri tiyatral bir gösteri niteliğindedir. Yağmur törenlerini gösteri niteliğinde olmasından dolayı köyseyirlik oyunları içinde değerlendirilebiliriz. “Köy oyunları genellikle güldürü niteliğinde olmakla, şarkı ve dansla karışık olarak, eğlence amacı ile oynanmakla beraber, oyun çıkarmanın, kökündeki dinsel işlevini anımsatan bir ciddiliği, bir saygınlığı vardır.” (Şener, 1975: 23)

Yağmur yağdırma törenlerine katılan çocuklar, yanlarında, ağaç kepçesinden, ya da ağaçlardan yaptıkları bezlerle örtülü kuklaları, kabalak otunu ya da çalı çırpıyı, sele içine koydukları kurbağayı, ya da üzeri yapraklarla örtülmüş çıplak bir çocuğu taşırlar.

Söyledikleri manilerin sonrasında evlerden çocukların, bilhassa, yapma bebek, çalı çırpı, kurbağa ya da çıplak çocuğun üzerine su dökülür. (Acıpayamlı, 1976: 4)

Bişek Gelin adlı yağmur töreninde dokuz ile on beş yaşları arasındaki çocuklar bir çuval alarak dua yapılacak yere giderler. Çuvalın içerisine giren bir çocuk arkadaşlarının sırtında ev ev dolaştırılarak

tekerleme okur. Bu tekerlemeden sonra ev sahibi çuvalın içerisindeki çocuğun üzerine bir kova su döker. Daha sonra da, yağ, ekmek, şeker vs. verir. Çuvalın içerisindeki çocuk ıslandıkça değiştirilir, yerine başka bir arkadaşı girer. Toplanan yiyecekler önce fakirlere dağıtılır. Geriye kalanları ise o anda toplulukta bulunan çocuklar tarafından yenilir. (Alptekin, 144)

Çocuklar tarafından gerçekleştirilen yağmur törenlerinden biri olan Bodi Bodi'de, çocuklar bir bebek yaparlar ve kapı kapı dolaşarak yaptıkları bebeği her evin kapısı önünde iyice ıslatırlar ve bazı evlerden bulgur, un, ekmek gibi hediyeler alırlar. (Yalman (Yalgın), 1993: 231)

Yağmur törenlerinde çocukların üzerine evlerden dökülen su, yağmur yağışını sembolize etmektedir. Törenlerde uygulanan bir pratik benzer bir uygulamanın oluşmasına sebep olur. Yağmur yağması için çocukların uyguladıkları pratiklerde taklit esas unsurdur.

Sonuç

Türkiye'de tarım ve hayvancılıkla uğraşan halk için su çok önemlidir. Gelişmiş teknolojiden uzak yaşayan insanlar, susuzlukla baş edemeyince kendi yöntemleriyle bu sorunu çözmeye çalışmışlardır.

Yağmur yağması için yetişkinler ve çocuklar tarafından gerçekleştirilen çeşitli uygulamalardan biri suya sunulan saçdır. Türk kültüründe saç, kanlı kurban niteliğinde olabilirken yağmur törenlerinde görüldüğü gibi kansız kurban şeklinde de olabilmektedir.

Suya, insan kafası, at kafası, eşek kafası, yeni evli çiftlerin, çok eşli çiftlerin ayakkabılarının atılması ve çocukların suyla ıslatılması uygulanan pratiklerden bazılarıdır.

Yağmur yağması için yapılan uygulamalar, şamanların dini-sihri adetlerinin günümüze yansımış şeklidir. Büyü yoluyla suya çeşitli hediyeler sunulmuştur. Günümüzde suya sunulan bu hediyeler, İslamiyet'in etkisiyle dini bir hüviyet kazanmıştır.

KAYNAKÇA

- ACIPAYAMLI, Orhan (1964). "Türkiye'de Yağmur Duası", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 3.4, s. 221-250.
- ACIPAYAMLI, Orhan (1976). "Türk Folklor Ürünü Yağmur Duasıyla İlgili Yapı ve Fonksiyon Sorunları", *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri IV- Gelenek-Görenek ve İnançlar*, Ankara: Dsi Basım ve Foto-Film İşletme Müdürlüğü Matbaası, s. 1-7.
- ALPTEKİN, Ali Berat. "Yağmur Duası", *Görgü Ansiklopedisi Geleneklerimiz ve Göreneklerimiz*, Tercüman Yayınları, s. 142-145.
- ATNUR, Gülhan (2002). *Başkurt ve Tatar Efsaneleri Üzerine Karşılaştırmalı Motif Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BARLAS, Uğuroğlu (2004). *Safranbolu Kültür Tarihi Araştırmaları*, İstanbul: Senfoni Matbaası.
- BAŞAR, Zeki (1972). *Erzurum'da Tıbbi ve Mistik Folklor Araştırmaları*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- BAŞGÖZ, İlhan (1986). "Çömçe Gelin Bir Anadolu Yağmur Töreninin Kökeni ve Dağılımı Üzerinde Bir Araştırma", *Folklor Yazıları*. İstanbul: Adam Yayınları, s. 13-23.
- BORATAV, Pertev Naili (1999). *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- BURAN, Ahmet (1989, 5-7 Kasım 1987). "Fırat Havzasında Yağmur Duası ve "Yada Taşı"", *Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu*. Elazığ, s. 63-71.
- CAMPHELL, Joseph (2006). *İkel Mitoloji-Tanrının Maskeleri*, Ankara: İmge Kitabevi.
- CANDAN, Mehmet (1961). "Kastamonu'da Yağmur Duası", *Türk Folklor Araştırmaları*, C. 6, S. 140, s. 2342.
- CORAYEV, Memetkul (2004-7 Kasım 1997). "Özbeklerin Rüzgâr İle İlgili Mitolojik Tasavvurları "Haydar Kültü"", *Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 107-116.
- EBERHARD, Wolfram (2000). *Çin Simgeleri Sözlüğü*, İstanbul: Kocabalı Yayınevi.
- ELÇİN, Şükrü (1997). "Türk Destan, Masal ve Hikâyelerinde Atla İlgili İnanışlar". *Halk Edebiyatı Araştırmaları 2*, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 525-528.
- ELÇİN, Şükrü (1997). "Atlarn Doğuşları İle İlgili Efsaneler". *Halk Edebiyatı Araştırmaları 2*, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 502-506.
- ERÖZ, Mehmet (1980). "Türk Boylarında "Kansız Kurban" Geleneği", *Türk Kültürü*, S. 211-214, s. 211-216.
- GÖNÜLLÜ, Ali Rıza (1986). "'Saçı" Adetine Dair Notlar", *Türk Folkloru*, S. 89, s. 9-11.
- İNAN, Abdülkadir (1930). *Türk Halk Bilgisine Ait Maddeler IV-Birinci İlmi Seyahate Dair Rapor*, İstanbul: İktisat Matbaası.
- İNAN, Abdülkadir (2006). *Tarihte ve Bugün Şamanizm-Materyaller ve Araştırmalar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- KORKMAZ, Esat (2008). *Eski Türk İnançları ve Şamanizm*, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- MOLLAİBRAHİMOĞLU, Çiğdem (2008). *Anadolu Halk Kültüründe Hayvanlar Etrafında Oluşan İnanç ve Pratikler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MURAT NUHOĞLU, Muallâ (1996). *Türk Edebiyatında ve Halk İnançlarında Asa*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖGEL, Bahaeddin (2010). *Türk Mitolojisi I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ÖRNEK, Sedat Veyis (1988). *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- ÖZTÜRK, Özhan (2009). *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Ankara: Phoenix Yayınları.
- POLAT, Bayram (2007). "Türk Kültüründe Yağmur Duası (Azatlı Kasabası Örneği)", *Dini Araştırmalar*, C. 9, S. 27, s. 275-283.
- ŞENER, Sevdâ (1975). "Tiyatronun Kaynağına İlişkin Kuramlar", *Tiyatro Araştırmaları Dergisi Dramatik Köylü Oyunları Özel Sayısı*, S. 6, s. 23-48.
- ŞİŞMAN, Bekir (2003). "Samsun'da İcra Edilen Bir Yağmur Duası Ritüeli ve Türk Kültür Bağlamında Düşündürdükleri", *Milli Folklor*, S. 58, s. 86-92.
- YALMAN (YALGIN), Ali Rıza (1993). *Cenupta Türkmen Oymakları II*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- YAVUZ, Emrah (2005). *Harput Halk Kültüründe Ziyaret ve Ziyaret Yerleri Etrafında Oluşan İnanç ve Uygulamalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.